

specie, & partim in pecunia, ut pro sola rata pecunie se obligaverit, ut in specie d. d. 32.

29 Sextum observat Fontanell. d. l. a. p. 13. n. 63. cum nuptia non sequuntur, Verum hic potius est modus resolvendi actum tanquam conspectum ex deficiencia cause finalis, & conditionis, sub quibus est initus, quam quod dici valeat modus distinguendi affirmationem impropriam a vera.

30 Septimum adijciunt Covarr. & Mantie, & alii citati, quodis affirmatio in contractu deducta, iusto rei valori non respondet, quia nempe fit major, vel minor, ut post Covarr. n. 9. Mantie. n. 24. Boss. d. cap. 16. n. 9. Fontanell. n. 45. & sega ubi allegat Menoch. Truncatione, & alios, ac referendo restrictionem Covarr. cui adherent Mantie, & alii, ut id procedat, quantum lesio sit enormis, dimidium pretii excedens, ipse nihil firmat, subdubium an isto casu attendendi sint termini l. 2. de rescind. vendit. vel quilibet lesio sufficiat.

Verum circa hoc advertendum est, ut iste modus non ita simpliciter capiendus veniat, sed solummodo in casu ambiguo quo incerta sit contrahentium voluntas, tunc etenim, cum ex pretii quantitate colligatur quid in contractu sit deductum, ac etiam, quia in dubio non presumitur actus ita gestus, ut unius locupletationem cum alterius iactura importet, quod ad alium modum licitum, ac honestum referri potest, idcirco inaequalitas pretii bonum est voluntatis initium tradendi rem affirmatam affirmatione impropria; Sed si ex verbis claris, vel efficacia conspectus conficit partium intentionem fuisse dandi speciem loco solutionis debiti consistentis in quantitate, tunc non est inspicendum quid gestu debuit, sed quid gestum sit, neque presumptio vincere debet veritatem, ut observat Mantie d. l. a. p. 25. vers. verum affirmatio, legalis enim presumptio semper cedit facti veritati, ideoque tali casu locus quidem erit rescissioni actus, vel ex beneficio l. 2. de rescind. vendit. quia lesio sit ultra dimidium, vel ex dotis privilegio in quacumque summa lesio consistat iuxta unam sententiam; sed non poterit tertiari, ut res proinde dicatur dotalis, quodque dos consistat in specie, dum partes voluerint consistere in quantitate.

31 Octavum adijciunt Covarr. Mantie, & Fontanell. apud quos habentur alii, ubi de rebus minoribus, vel aliis inalienabilibus ageretur, ut post Covarr. n. 10. & Mantie. n. 25. quod exemplificari potest in feudis, alique rebus, quorum dispositio in causam dotis inestimatam permitta est, & non alias, ut de bonis feudibus, & emphyteuticis d. l. 146. §. 147. ac etiam de aliis prohibitis alienari; Verum hoc intelligendum venit cum proximè infirmato temperamento, quantum nempè versetur in ambiguo, cum tunc actus referri debeat ad licitum potius, quam illicitum, ac prohibendum modum, secus autem si clara obiter partium voluntas, quia tunc erit quidem actus invalidus ex sua natura, atque res non egredia de dominio dotantis manebit penes virum jure tenente, ut de feudibus dictum est d. l. 146. sed non poterit inferri, quod res effecta sit fundus dotalis.

32 Nonum tandem aliquid deducunt ex inopia viri de tempore contractus, quod communiter reprobat, ut constat ex Fontanell. aliorum relator d. p. 13. n. 75. eundemque sensum habent Giurba d. cap. 15. gloss. 1. par. 1. n. 21. & Boss. d. c. 16. n. 20. & merito, quoniam si ita esset, neque iuriferendum locus foret, neque supervenientibus viri ro divitis res mutaret naturam, quorum utrumque est falsum; Verum neque ita simpliciter contraria sententia damanda est, cum probabilis videatur, ubi sumatur iuxta idem temperamentum, de quo supra, ut nempè consilio de voluntate constituenti dotem in quantitate, ac dandi res affirmatam loco solutionis, inopia non valeat desinere partium intentionem, sed solum operetur privilegium subsidiarium, de quo in l. in rebus, secus autem si veriorum in casu ambiguo, in quo ob rei affirmationem obiter solum regula, seu

generalis juris presumptio pro vera estimatione militans, quia cum non sit verisimile in viri inopiam dominum transferri voluisse bona, quorum dominium cautius penes mulierem retineri poterat, videatur dictam inopiam, quantum dotanti cognita sit, & non alias, sumi posse pro conjectura contrariae voluntatis, maxime si aliud accedat adminiculum.

33 Alii modi dictae irregularis estimationis probande, per istorum enumerationem non sunt exclusi, cum de his, ut potè frequentioribus, exempli non autem restrictionis gratia Doctores loquantur, cumque materia tota sit conjecturalis, ac potius facti, quam juris, hinc proinde tota remittenda est iudicis arditio, tam ex aliis hic non deductis indicis, ac praesumptionibus partium voluntatem perscrutandis, quam eorum, quae dicta sunt, efficaciam judicando, cum in facti, & voluntatis questionibus uniformis regula statui non possit, sed juxta ea, quae scriptis in materia conjecturali habentur sub tit. de fidei commissis, totum pendat a singulorum casuum particularibus circumstantiis iudicis arbitrio pensandis, ut exemplis facti qualitas exigit, atque aliquando a materia d. d. c. i. Cyriae. contr. p. 220.

34 Firmata verò dotis quantitate in uno, vel altero modo; dubitari contingit, an de partium voluntate ex post facto dotis qualitas valeat immutari, atque de specie reduci ad quantitatem, vel è contrariis, atque in primis terminis mutandi dotem de specie ad quantitatem, cum agatur de alienatione fundi dotalis, cui legis ius prohibito resistit, videatur regulariter respondendum negative; In secundis autem terminis transmutationis dotis de quantitate ad speciem, id valde fieri posse, ac eadem ibi tamen copulative mulieris voluntate, ac utilitate, & non alias, habetur per Rotam d. c. 74. n. 12. apud Merlin. de pign. ubi concordantur.

35 Effectus ex huiusmodi inspectione quamplures resultant in toto materiae discussa habendi, illi praesertim, quod eveniente casu restrictionis, ubi bona sunt inestimatata, respondet eo ius, ac civilis dominio, quod penes virum existebat, illicque totam, ac plenum in muliere consolidatur; Item frequentior est effectus periculi, & commodi ex diminutione, vel augmento, estimatae verò ad virum, quoniam periculum est sequela domini, ut supra; Idcirco id verum est, ut etiam ipsorum dotante, vel dotis debitore continuante possessionem rei ita in dotem datae periculum sit viri, ut in puncto domus datae in dotem affirmate, ac deinde incendio consumptae, dum ab eodem dotante habitabatur, Rot. in Lavellen. obis, seu pecunia d. 26. Novembris 1750. coram Corrado d. c. 86. par. 11. recent. quia possessio dotantis ex viri patientia continuata, dominio jam quæsto derogare non potest, cum praesuppositio tamem, ut legitima praecesserit traditio, sine qua dominium translatum dici non potest, ut d. l. 160. Item quoad liberam dispositionem, quia fundus dotalis in auctum est inalienabilis, estimatus autem tanquam res libera mariti potest abique mulieris consensu, vel alia solemnitate alienari, prout etiam praescribitur.

36 Alius praeterea est effectus quoad liberandum debitorem dotalem, quia si ejus nomen est datum affirmatum, liberè maritus solvitur, secus autem si inestimatatum, ut in censum extinctione contingit; Quoad evictionem quoque praestandam, vel non eam similibus; Prout quoad modum restitutionis, ac etiam inter partes alios quoad administrationem, ac praesidias quia in rebus estimatis vera estimatio sufficit cum solo viro quocumque actus gerere, in rebus verò dotalibus, quantum eorum possessio, ac administratio penes virum existat, non sufficit cum solo viro iudicium agitari ad not. per Gloss. & Scribentes in l. maritus. C. de procurat. Firac. de veract. l. i. n. 9. gloss. 1. Rot. in Romana retracto 14. Junii 1672. Penitentiario, & in aliis.

37 De possessione fundi dotalis varie sunt sententiarum sententiae in disputativa ratione dignificabiles, quas colligit Fontanell. etiam l. 6. gloss. 1. par. 2. ex numer. 36. ad 50. Veritas tamen est possessionem quoad rei utilitatem, ac fructus, & emolumenta usum esse penes virum, quoad reliqua penes uxorem; non enim incongruit, ut penes duos diversis respectibus ejusdem rei possessio esse possit; Desideratur tamen ad possessionem traditio vera, non autem ficta, & ex ro juris principio, ut in corporalium possessio ipso jure, & ex sola cessione non transferatur, sed necessaria sit apprehensio iuxta regulas generales, cum in hac materia nil videatur in casu dotis specialiter cautum, ut in specie Rot. apud Merlin. de pign. d. l. a. d. c. 74. numer. 14. Burat. d. c. 287. n.

287. n. 11. cum aliis per Boss. de dote cap. 2. numer. 5. & infra, d. l. 160.

ANNOT. AD DISC. CLVIII.

Notatum supra, ad d. l. 36.

De dote confessata, an sit vera dos, & quando confessio probet dotem.

S U M M A R I U M.

- 1 Distinguantur casus, seu persona, quorum praedictum confessio percutit.
- 2 Dos confessata non est vera, neque sola confessio probat veritatem etiam in praedictum viri consentiens, de quo solo agitur in pluribus numeris proximè sequentibus.
- 3 Etiam si dicatur fieri pro exoneratione conscientiae.
- 4 Haec exceptio est apta retardare executionem obligationis Cameralis.
- 5 Quae sit ratio conclusiva, seu rationes fraudis, vel quia confessor factus sub spe numerationis, vel ad pompam, & simulate.
- 6 Confessio facta ante matrimonium, in dubio confessor factus sub spe future numerationis potius, quam in fraudem donationis.
- 7 Idem si fiat in ipso actu matrimonii, vel post matrimonium ratum, sed ante consummatum.
- 8 Ubi sit post matrimonium, est iurica quaestio, an confessor sit sub spe, vel in fraudem donationis.
- 9 Rot. laudens in veritate agnoscentia, ac se retractando.
- 10 Referuntur opiniones hinc inde super dicta questione confessionis constante matrimonio, & verior dicitur opinio, ut confessor in fraudem.
- 11 Etiam si confessio facta non mulieri, sed patri, vel etiam extraneo, scilicet mulieri resistit.
- 12 Sed utroque casu conclusiones procedunt in dubio, secus contra viri probationibus, vel praesumptionibus accedentibus.
- 13 Quomodo attendi debeant in hac materia praesumptiones, & conjecturae.
- 14 Confessio ante matrimonium facta in testamento, vel alia in ultima voluntate, confessor potius animo donandi, quam sub spe.
- 15 Ubi conjuges sunt inaequales, ita ut inaequalitas sit ex parte viri, confessio ante matrimonium confessor ex causa donationis, si vero est ex parte mulieris, confessor causa ostentationis.
- 16 Ubi ex parte mulieris est verisimiliter impossibilis solutio dotis constituta, tunc confessio non refertur ad spem, sed vel ad donationem, vel ad ostentationem.
- 17 Cessat item prima conclusio, ut confessio confessor sub spe, quoties est renunciatum exceptioni dotis non numeratae, vel alia illa non competit.
- 18 Item si post confessionem appareat de nova obligatione, vel dotis constitutione in minori summa, sed tunc potius ad ostentationem.
- 19 Non intrat praesumptio sub spe, ubi ex statuto est prohibita donatio ante matrimonium, & inter sponsos.
- 20 Iste & aliae conjecturae non singulariter, sed unitim sunt consideranda.
- 21 Confessio post matrimonium confessor sub spe, si post confessionem alia obligatio dotantis accedat sub nomine mutui, vel alio titulo.
- 22 Ubi vir confessor dotem recipisse, & deinde sub nomine mutui, vel alio titulo novam obligationem ad dotem, vel debitore cesso recipit, an confessor inducta novatio, ita dos habeatur pro soluta, distinguuntur plures casus.
- 23 Qualitas personarum, & congruitas dotis promissae operatur, ut confessio etiam consistente matrimonio confessor potius sub spe, quam in fraudem donationis.
- 24 Quid ubi sumus in casu, quod donatio valeat inter conjuges fieri poterat, ita ut non adesset necessitas fraudandae legis dispositionem.
- 25 Alia conjectura, quomodo in unam, vel aliam praesumptionem inducendam, sint consideranda.
- 26 Ubi confessio sonat in spem, non est nulla, ipso jure, sed ope exceptionis, quantum de non numerata dote opponatur, secus ubi est in fraudem donationis.
- 27 Inefficacia confessionis, ubi refertur ad spem, durat ad Card. de Luca, Lib. VI.

rante solum tempore opponendi de dote non numerata, quo elapso probat veritatem, secus ubi in fraudem, quia est perpetua.

- 28 Si confessio referenda est ad spem, & renunciatum est ex intervallo exceptioni dotis non numeratae, probat veritatem in praedictum consentiens.
- 29 Quid ubi confessioni accedit iuramentum, an operetur in confessione referenda ad spem, ita ut tollat exceptionem non numeratae, & an operetur in alia referenda ad fraudem, vel simulationem.
- 30 Ubi confessio est simulata, & ex sola causa ostentationis, iuramentum quomodocumque conceptum nihil operatur, quia deficit consensus.
- 31 Ubi vero confessio est in fraudem prohibita donationis, tunc variae sunt Doctorum opiniones, quae referuntur, & verior est iuramentum non operari.
- 32 Quid in confessione geminata, vel pluries repetita.
- 33 Si confitenti moritur infra tempus excipiendi de non numeratione, & confessio facta est sub spe, transfundatur exceptio in heredem, secus si animo donandi, quia donatio confirmatur morte.
- 34 An confessio continens donationem facta inter sponsos confirmetur morte.
- 35 An viro consentiens stante nullitate confessionis remaneat alio pro dote confessata contra dotantem.
- 36 An dos confessata, quae ex aliqua circumstantia debeatur, habeat privilegia dotis.
- 37 Quamvis dotis augmentum gaudeat privilegio dotis, hoc procedit in eo augmento, quod sit expressè, non in eo, quod sit tacite sub palliato titulo dotis confessatae.
- 38 Infra quantum tempus competat exceptio dotis non numeratae.
- 39 Si confessio non est sub spe, nec in fraudem prohibita donationis, vel causa ostentationis, sed solum ut vir fraudaret creditores, vel alium tertium, an ex huiusmodi confessione aliquod jus mulieri quaeratur.
- 40 Principalis conclusio, ut dos confessata non probet veram dotem, fallit concurrentibus veritatis inditiis, & conjecturis, quae minores sufficiunt in praedictum consentiens, & heredem, quam si ageretur de praedictio tertii.
- 41 Eadem principalis conclusio, ut confessio non probet veram dotem in praedictum viri, sortis procedit in praedictum tertii.
- 42 Fallit concurrentibus adminiculis, & conjecturis, & quae regula tenenda sit in confessoris metiendis.
- 43 Enumerantur plures conjecturae, quarum prima, ubi promissio praecedit, & subsequitur confessio, quod expenditur.
- 44 Intelligi, ubi promissio praecedit ex intervallo, & haec consistit alias, quam per partium assertionem, vel scripturam privatum de antedicta suspensam, & qua differencia sit ipso casu inter praedictum tertii, ac praedictum ipsius viri consentiens.
- 45 Ista prima conjectura tollitur contrariis urgentioribus conjecturis, & aliquando aeger suspitionem.
- 46 Quid ubi praecedit promissio, sed confessio subsequitur in testamento, vel alia per ultimam voluntatem.
- 47 Altera conjectura est, ubi verificatur pars partiarum in confessione contentarum.
- 48 In qua pariesi necessaria dicitur verificatio, & quomodo ea sit facienda ad hunc effectum.
- 49 An sit bona conjectura, quod confessio sit in parte, & pro alia non confessata praebatur viro cautela.
- 50 Conjectura item est, ubi confessio sit de stabilibus, vel aliis bonis, in quibus de facili confessio est justificabilis.
- 51 Idem ubi specificantur dies, annus, locus, Notarius, & aliae circumstantiae.
- 52 An suffragetur dispensatio obtenta super dotis excessu, vel alia prohibitionem.
- 53 Magna conjectura est verisimilitudo ex personarum qualitate resultantis.
- 54 Oritur etiam conjectura, si stante confessionis vir quietat, & uxor renuncians facit dotem.
- 55 Confessio creditorum, vel tertii, de quorum praedictio agitur, probat veritatem.
- 56 Item sententia graduatoria, per quam creditum dotale confessatum canonizatur.
- 57 Quid ubi confessio non percutit commodum uxoris, sed dotantis, quae sit pater, vel extraneus.

- 58 Conjectura refultat ex sententia absolutoria favore dantis lata contra virum, vel mulierem petente dotem.
- 59 An juramentum probet conjecturam veritatis.
- 60 Satis pro conjectura attenditur aliquod primordium veritatis, de quo constat in confesso, quod exemplificatur.
- 61 Quid ubi in instrumentum confessionis dicitur di contracti, &c.
- 62 Quid de efficacia conjecture generalis, quod non solum contracti matrimonii sine dote.
- 63 Observantia magnam prober veritatis adminiculum, di-ctaque observantia exemplificatur.
- 64 Quid de alia conjectura daturne prestationis alimentorum, & cohabitacionis.
- 65 Lapsus temporis ad opponendum de dote non numerata, an causet conjecturam veritatis.
- 66 Quid ubi dicta exceptio cessat obrenunciacionem, vel geminationem, aut ex alia causa.
- 67 Concurrentibus etiam conjecturis veritatis, adhuc conjectura remanet inefficax, si alia contraria conjectura concurrat.
- 68 Una & potentior conjectura contraria est inverisimilitudo, attendita per sonum qualitate.
- 69 Item si de tempore confessionis vir esset ere alieno gravatus.
- 70 Vel si enunciantur plures solviones notabilis quantitati, absque quietantiis, vel receptis.
- 71 Si confitens detegatur mendax, quia narret aliquas paritatis quas confiter non esse veras.
- 72 Item anticipata solutio antequam dies cedat, est suspensa.
- 73 Vel somnietur juramentum de consuetudine apponi solitum.
- 74 Si afferatur liberè soluta extero filioam, minoris, vel aliis suspecto.
- 75 Quid ubi conventum sit dotem investiri, & postea sit liberè soluta.
- 76 Suspicio falsitatis ad hunc effectum habetur pro falsitate.
- 77 Si confitens de recenti crimen commisit, vel debitum contraxit, aut alium periculum fecit.
- 78 Considerantur alie conjecture in principio deducte ad probandum quod etiam confessio facta ante matrimonium referatur ad fraudem, & de aliis conjecturis remissive, ac de predicta relevantia.
- 79 Fraus, vel simulatio in dubio non presumitur, & in conjecturis conjecturarum hinc inde quid agendum.
- 80 Tertii interesti ad hunc effectum dicuntur principales viri creditoris, qui distinguuntur in anteriores confessioni, & posteriores, & quomodo de unis, vel aliis judicandum.
- 81 Creditores de quorum credito constat per solam confessionem, an impugnent dotem confessatam.
- 82 Agitur quomodo confessio que prejudicat consentienti, prejudicat creditoribus post eam contrahentibus, & notabiliter habentibus plures illationes, quid intersit creditoribus viri confessionem prejudicare viro, & esse agram ad inducendam actionem pro summa confessata, sed non esse veram dotem.
- 83 Referuntur alii tertii interesti prout sunt emptores bonorum viri, fideicommissarius, feudatarius, emphyteuta, vel alter successor contra quem ad veram dotem restituendam agi potest.
- 84 Notantur aliqui casus, in quibus confessio non prodest mulieri, vel ab ea causam habentibus, sed bene prodest tertio interessato, ac veritatem probat contra virum.
- 85 Fiscus etiam ad hanc effectum dicitur secundum interessatus sibi vitandam compensationem confesso fiat.
- 86 Filii prioris matrimonii dicuntur etiam interestati, quia confessio fiat in fraudem, hac adituali, de secundis nuptiis, & que differentia inter dictos filios, & creditores.
- 87 Omnes alie ex statuto, fideicommissio, vel alias iure proprio ad successionem venientes dicuntur tertii interestati.
- 88 Compendiosè agitur quando dos confessata gaudeat privilegio dotalibus.
- 89 Dotis confessio quando prejudicat necne ipsi mulieri ad cuius favorem est facta, & quomodo dicatur ei fraus, vel prejudicium fieri posse.

De confessione facta per virum soluto matrimonio, an prober veram dotem.

D I S C C L I X

Quo magis utilis, ac frequens est materia ista dotis confessata, & quo magis abundat equivoce, quorum respectu nimis involuta videtur, quamvis revera non sit talis, dum nullam continet legum antinomiam, vel perplexitatem, sed potius tota est facta, super quo alii scribentes juxta frequentem abusum, unos terminos cum aliis confundendo, obscuritatem induxerunt videtur.

Pro clara igitur materie notitia tres casus principales distinguendi sunt, primus est an confessio prober veram dotem in prejudicium viri, vel ejus hæredum, alter verò, an veritatem prober in prejudicium creditorum viri, vel alterius tertii cui veritas prejudicaret, & tertius, an prober in prejudicium ipsiusmet mulieris, de cujus dote agitur.

Quoad primum, consistenda est conclusio, seu regula generalis negativa, ut scilicet dos confessata non sit vera dos, neque sola viri confessio probet dotis veritatem in prejudicium ejusdem viri consentiens, vel hæredum, ut post glof. in l. assiduas. C. qui potior in pign. & alios antiquiores, in præcis terminis prejudicii solius viri, vel hæredum, Gregor. dec. 67. nu. 2. Burat. decif. 612. num. 1. ubi quod hanc opinionem perpetuo sequatur est Rota antiqua, & modesta, & decif. 925. num. 1. Coccei. decif. 499. num. 1. Rot. dec. 55. num. 1. & decif. 559. num. 1. & 2. p. 2. decif. 26. num. 2. part. 7. recent. & aliis sæpius, cum ea loca differenda, ut non semper ista regula sit uniformis quoad modum cessationis prejudicii, aliquando enim confessio tanquam nulla non præjudicat ipso jure, aliquando autem etiam præjudicium operæ exceptionis ut infra; sed non propterea id advertere generalitatem regulæ, quoniam si verè præjudicium cessat uno modo, si vero altero, hoc unum tamen est quod regulariter cessatio prejudicii est certa, & consequenter vera est regula negativa, ut scilicet sola confessio indiffinitè veritatem non prober, etiam si exprimat confessionem fieri pro exoneracione conscientie, quoniam hæc assertio aliunde non administrata nihil operatur, ut post Bald. consil. 398. lib. 1. & consil. 14. lib. 2. Hodiern. in l. hac adituali quest. 37. num. 14. Tanquamque potentia est ista exceptio ut etiam apta sit retardare executionem obligationis Cameralis, vel aliud iudicium executivum, ac privilegium, ut fuit dictum in Romana dotis 11. Februarii 1656. Bevilacqua, s. hinc non obstat; impress. post collect. Bonden. decif. 29. & post Zuff. de legit. process. decif. 26.

Ratio conclusionis est, quia confessio hujusmodi presumitur in dubio defectiva, vel quia presumatur facta sub spe futuri numerationis, vel quia in fraudem prohibite donationis inter conjuges, vel quia in fraudem tertii, siue quia simulatè ostentationis, ac honorificientie causis, hinc proinde cum super istis quatuor causis, seu rationibus tota materia circumferatur, difficultas major est in dignoscendo qualis ex præmissis fuerit causa confessionis, atque de quibus terminis, seu de qua qualitate confessio participet; sed quoniam tertia, & quarta causa, fraudis scilicet, ac ostentationis, tota pendet à factis, atque juris controversia versatur solum in videndo, quando, censetur facta potius animo donandi, quam sub spe numerationis, & c. contra, & in qua questione adeo se involvunt scribentes, ac seclundum, ut reddatur difficile veritatem inveniendi, idcirco de ista cujusque effectibus agendo, distinguendum est, an versemur in confessione ante matrimonium, vel in facta matrimonio constante.

Primo casu, magis communis, ac vera videtur opinio, ut in dubio confessio censatur potius sub spe futuri numerationis, quam animo donandi, quoniam cum isto casu donatio non sit prohibita, idcirco cessat suspicio fraudis, quam in hujusmodi confessione lex habere solet, & consequenter intrat potius altera presumpcio, ut aliis relatis tenent Alex. conf. 142. n. 3. vol. 5. Covar. lib. 1. var. cap. 7. nu. 6. vers. est item, Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 9. nu. 4. Barbof. 6. par. leg. 1. solut. matr. n. 29. qui fortius idem tenet etiam in casu sequenti. Boff. de Dot. c. 10. nu. 16. Menoch. lib. 3. presump. 12. nu. 8. Fontanel. claus. 14. glof. univ. part. 1. nu. 85. & seq. Hodiern. in l. hac adituali, q. 24. nu. 13. & 14. Coccei. decif. 411. & decif. 451. utrobique n. 1. ac admittit Rot. in Romana dotis 21. Febr. 1650. Corrado confirmata 26. Novembris sequentis coram eodem, que decisio est post Salgad. in labyrim. in secunda impressione Veneta dec. 22. & 23. in dicta Romana dotis 11. Februarii 1656. Bevilacqua dec. 29. post Bond. & decif. 36. post Zuff.

Et

Et quamvis contrarium nonnulli velint asserentes, indiffinitè confessionem center factam animo donandi, attamen ista opinio paucos habens sequaces, ac probabilis fundamentum desitit nullatenus videtur sequenda, tum quia, ut constat proxime infra, magna est quæstio, an hujus speciei presumpcio refultat in dubio ex confessione facta etiam constante matrimonio, igitur multo magis antea, tum etiam quia facta ista, ac inutiles forent leges, ac autoritates de exceptione non numerata dotis loquentes.

Quod autem dicitur de confessione ante matrimonium, extenditur etiam ad confessionem in ipso initio, seu actu matrimonii, ut ex Alciat. & Valac. ac aliis observant Sanchez ubi supra, num. 4. Fontanel. ubi supra, numer. 86. in fin. Hodiern. dict. numer. 14. Boff. dict. capit. 19. numer. 16. in fine, siue ad factam post matrimonium ratum, sed ante consummatum, dum in omnibus his casibus viget presumpcio, ut confessio fieret ex calore amoris, seu cupiditate consummandi matrimonium, atque cessat ratio maritalis affectionis, que causat prohibitionem donationis inter conjuges, ut considerant Gabr. conf. 163. num. 7. lib. 2. Mantice. de tacit. lib. 11. tit. 20. num. 18. Dico loque tres casus matrimonii non contracti, vel quod tunc contrahatur, dum geritur actus, seu tati, & non consummari, bene præfata Caltr. conf. 283. n. 1. lib. 2.

Secundo verò casu confessionis constante matrimonio, factis ardua quæstio est inter Doctores, an etiam ad istam causam referenda sit, adeoq. Gabr. dict. consil. 163. num. 8. dicat non posse dicerni, que sit magis communis, idemque asserunt Menoch. lib. 3. presump. 12. numer. 58. Boff. d. cap. 10. num. 57. Mantice. dict. lib. 11. tit. 20. numer. 19. Fontanel. de pact. claus. 14. glof. univ. part. 1. numer. 62. atque articulum satis intricatum, ac dubium appellat Rot. apud Coccei. dec. 499. num. 2. cumque usque ad annum 1610. fuisse in Rota indecilius restantur Adde. ad Gregor. decif. 67. lit. 3. A. constat ex dicta decif. 499. Coccei, & ex qua ad marem Rotæ gloriam pro ejus integritate dignoscenda obtineretur, quod cum coram eodem decif. 451. num. 2. autoritate Cumanis, ac aliorum dictum esset veriorum esse opinionem, ut etiam constante matrimonio confessio referatur ad dictam spem, non indignatus fuit Auditor adeo insignis retrahere, ac fateri ex se id afferre, quia non bene mentem DD. perceptorat.

Dictam autem priorem partem, quod scilicet censatur in dubio facta sub spe futuri numerationis, veriorum in puncto juris post plures ab eis allegatos tenent, & probant Romanus conf. 445. numer. 7. Covar. lib. 1. var. dict. c. 7. num. 4. vers. sed quod etiam, & num. 5. in princip. Menoch. dict. presump. 12. num. 58. Barbof. in l. 1. ff. solut. matr. part. 6. numer. 30. & seq. & Fachin. lib. 8. controver. 80. qui duo ultimilare, ac doctè pluribus mediis hanc veriorum in puncto juris probare conantur, cum aliis collectis per Boff. cap. 10. num. 59.

Contrarium, quod imò censatur facta animo donandi, ac in fraudem prohibite donationis, post antiquiores ab eis deductos, sicut Valac. consil. 5. num. 15. Gratian. disp. 693. num. 11. Sanchez de matr. lib. 6. disp. 9. num. 5. Fontanel. dict. claus. 14. glof. univ. part. 1. num. 63. & num. 66. & in hanc est proclivior Gabriel. dict. consil. 163. numer. 40. cum aliis per Boff. dict. cap. 10. num. 29. quam frequentiori Doctorum calculo receptam esse, ita ut durum sit contra eam obtinere, testantur idem Menoch. & Fachin. ubi supra, atque tanquam veriorum firmavit pluries Rot. apud Gregor. decif. 67. num. 7. & 188. num. 1. Burat. dec. 108. n. 2. & 612. n. 1. & in rec. dec. 55. n. 10. & seq. & 295. n. 1. part. 6. dec. 24. n. 1. part. 7. & aliis pluries, ac propterea in foro videtur hodie tenenda.

Enaque ampliatur, ut procedat, necum ubi ad favorem ipsius mulieris, sed etiam loceri confectio emanasset, quoniam pater, & filia censentur adhuc effectum una persona, atque confessio patri directa, ipsius etiam mulieris favorem continere videtur, ut censuit Rot. apud Burat. dict. dec. 108. numer. 4. & 612. numer. 2. & supponit Fontan. dict. glof. univ. part. 2. num. 48. in princ. Boff. de dot. cap. 10. n. 115. in fine, quamvis contrarium velint Surd. conf. 290. n. 52. & Altoprad. quest. 33. numer. 7. lib. 1. Quinimo si ad favorem extranei fiat, quamvis tunc verior, ac magis recepta sit opinio, ut hæc presumpcio non intrat, ut infra, adhuc tamen advertendum est, ne extraneis simulatè adiciatur, ita ut revera mulieris, non autem extranei sit favor, ac utilitas, ut in specie advertit Menoch. dict. presump. 12. lib. 3. nu. 79. & 80. & in terminis confessionis ad favorem matris mulieris, que administratori nomine contraxit, ita ut ipsius

mulieris esset verè utilitas ex confessione resultans, late Rot. dict. dec. 22. & 23. apud Salgad. & in simili dictam est supra, disp. 143. de forensi dotante faminam ultra taxam Statuti.

Supradictæ conclusiones, tam in primo casu confessionis ante matrimonium, quam secundo confessionis facte illi constante procedunt simpliciter in dubio, & quoties nulla concurrant conjectura, vel facti circumstantiæ suadentes oppositum; non per hoc enim quod confessio sit ante matrimonium, sequitur pernece, ut sub sola spe facta sit, & c. contra, quoniam ferè datur, ut etiam antea facta sit animo donandi in fraudem prohibite donationis, vel è converso post facta sit sub spe, cum prædictæ conclusiones nudam juris præsumptionem inducant de fa. illeclidibilem per contrarias præsumptiones, & conjecturas, ad quas ubi haberi possunt, semper in hoc arduo articulo recurrendum esse, mohet Gabr. dicto conf. 163. ac sequuntur Coccei. d. dec. 499. nu. 3. bene ac late Rot. in dict. Romana dotis 21. Februarii, & 26. Novembris Corrado, apud Salgad. secunde impress. dec. 22. & 23. & in dicta Romana dotis 12. Febr. 1656. Bevilacqua, dec. 26. post Zuff. & decif. 29. post Bonden.

In hujusmodi autem conjectura certa regulam dari non potest, cum juxta conjecturalis materie naturam, & totum pendeat à factis arbitrio regulando ex facti qualitatibus, ex quibus majores, vel minores conjecturæ desiderantur, ac unæ, vel aliæ considerari solent, quamvis adhuc per Doctores non considerate, ut in dicta Romana dotis Corrado, ubi licet ad neutrum effectum de quo in presenti aliqua conjectura ponderentur, sed ad illum ostentationis, ac simulationis, intendit tamen Rota multas etiam considerare ad effectum prohibite donationis, atque regule generales ibidem bene deductæ, sunt hic applicabiles, ut ad effectum prohibite donationis illas observat Rot. in dicta Romana dotis 11. Februarii 1656. Bevilacqua, ut supra impressa.

Frequentiores autem à scribentibus considerata sunt sequentes; primò enim in ordine ad confessionem ante matrimonium, ut iudicetur potius animo donandi quam sub spe, deductur ex eo, an confessio fiat in testamento, vel aliis per ultimam voluntatem, cum tunc jure legati, vel donationis causa mortis potius, quam sub spe legatur facta, Roman. d. conf. 445. Menoch. d. presump. 12. n. 49. Mantice. de tacit. d. lib. 11. tit. 20. n. 23. cum aliis per Boff. d. c. 10. n. 87. & 109.

Secundo ad eundem effectum conjectura refultat ex conjugum inequalitate, ita tamen quod conditio inferior sit ex parte viri, qui ignobilis, vel senex mulierem nobilem, vel juvenem ducatur, tunc enim non intrat presumpcio spei, quamvis ante matrimonium confessio facta sit, juxta magis communem, ac receptam opinionem, solumque intrat controversia, an potius animo donandi, vel simulationis, ac honorificientie gratia ea facta sit, atque center factam animo donandi in compensationem inequalitatis, plene probant Roman. d. conf. 445. nu. 8. Mantice. de tacit. dict. tit. 20. num. 23. & seq. late Sanchez dicto lib. 6. disp. 9. num. 8. Boff. de dot. cap. 8. num. 31. & d. c. 10. numer. 62. conferunt deducta per Cayc. Latr. decif. 22. numer. 4. ac etiam ea que post hæc scripta habentur supra, disp. 27.

In contrarium tamen, ut potius facta censetur simulatè, ac honorificientie gratia, Covar. de sponsal. 2. par. cap. 3. §. 3. num. 2. Menoch. dicta presump. 12. n. 15. Fachin. lib. 8. controver. 83. Barbof. & alii deducti per Sanchez ubi supra, atque in hanc videtur inclinare in dicta Romana coram Corrado, apud Salgad. dec. 22. & 23.

Verum istæ decisiones non rectè his terminis applicantur, loquuntur enim in casu converso inequalitatis respondentis ab inferiori conditione mulieris, quia nempe vir sit nobilis, mulier autem ignobilis, siue inhonestæ, vel aliis inferior, tunc enim potius honorificientie quam donationis gratia censetur facta confessio, ut late probant dictæ decisiones, atque juxta hos terminos capienda videtur in primis terminis, ubi scilicet vir est inferioris conditionis, quia tunc ex communi observantia est verisimile id potius gestum esse pro inequalitate compensationis.

Tertia conjectura in eodem casu confessionis ante matrimonium oritur, ubi ex parte mulieris est verisimiliter impossibilis solutio summe confessatæ, dictaque impossibilitas non sit viro; tunc etiam censendum est, eam non

sub

non tamen solent propterea mariti alimenta uxoris de-

Satis tamen considerabilis esset ubi fuisset coacta, qua nempe mulier contra virum invitam (collusione excluda) egerit in iudicio pro alimentis, & obtinuerit, Rot. d. dec. 24. part. 7. recent. & dec. 59. n. 20. apud Merlin. de pign. ubi maxime si hac citatis creditoribus, vel aliis consensu gestis essent.

Vigilissima deducitur conjectura veritatis ex lapsu temporis a jure praescripto ad opponendam exceptionem non numeratae dotis; verum ne ob terminorum confusionem in aequivoce incidatur, circa istam conjecturam ita distinguendum est; aut versum in casu quo in dubio referatur confessio ad praesumptam donationem, vel simulatam ostentationem, ut supra in precedenti inspectione, & (tunc si lapsus hujus temporis non praedicit ipsi viro confitentis ut supra, multo minus tertio; aut sumas in casu quo de jure confessio praesumatur facta sub spe futurae numerationis, & tunc aliqui relati per Manricam dicit. tit. 20. num. 41. & per Covar. lib. 1. par. 1. cap. 7. num. 6. vers. in contrarium, putant lapsum temporis praedictae confessioni, non autem creditoribus, ac tertius, alii vero relati per eisdem Covar. & Manricam ubi supra, & per Facchineum lib. 8. contr. 86. contra impugnatorem, ac hujus defensorum, credunt simpliciter lapsum temporis indistincte coadjuvare confessionis veritatem; Covar. autem distinguit inter confessionem ante matrimonium, quam indistincte credit praedictam, & aliam post matrimonium, quam negat praedictae tertius, dictamque distinctionem sequi videtur Menoch. lib. 3. praesump. 13. num. 14. sed eam impugnat Facchineus ubi supra, neque mihi probari videtur, quoniam supposito, ut confessio censetur facta sub spe, tunc cessat suspicio fraudis, & donatio nis, & consequenter nulla differentiae ratio videtur, an confessio ante, vel post matrimonium facta sit, idcirco videtur indistincte concludenda conclusio affirmativa, ut nempe lapsus dicti temporis confessionem adminiculetur, ut generaliter, & indistincte illam firmanunt ultra allegatos per Covar. Manric. & Facchineum ubi supra, Hodiena in lib. ad edictali. num. 25. & seq. Affidit. dec. 402. post num. 10. & numer. 11. Duran. dec. 479. num. 16. Roc. apud Pacif. de Salv. dec. 48. n. 1. & 153. num. 3. & 4.

Et tam differentia adhibita Inter principalem, & tertios, ut istis, nempe creditoribus, vel aliis interessatis, adversus hujusmodi lapsum temporis facilius concedatur restitutio integrum ex clausula generalis si qua mihi, &c. quam principali. Mant. d. tit. 20. n. 43. & tit. 27. eod. lib. 11. in fin. Marf. d. c. 8. n. 20. & alii remissive adden. per Fontan. d. claus. 14. gl. unic. par. 1. n. 92.

Solet quoque istam conjecturam adhiberi distinctio inter creditoris nitentes credito vero, ac alios nitentes confessorio tantum, atque inter anteriores, & posteriores confessioni, verum de hoc videndum est infra ubi de effectibus hujus distinctionis.

Quod dicitur de lapsu temporis praedicti, extendunt alii ad renunciationem dictae exceptionis, seu ad geminationem confessionis, ex quibus dicta exceptio cessat, sed quoad tertios non videtur approbare Manric. d. tit. 20. num. 42. & Hodlern. in dit. leg. hac ad edictali. quae. 24. ex num. 38. per Magon. dec. Flor. 68. num. 8. ubi num. 7. refert tenentes oppositum, & hac videtur probabilior, quoniam est factum merè voluntarium confitentis, quod eadem facilitate, vel respectu fieri potuit, ex quibus ipsa confessio facta est; sed si alia urgent indicia veritatis, tunc potest hoc facere numerum, ac prodesse juxta facti qualitates prudentis iudicis arbitrio.

Alias conjecturas curiosus perquirat, harum cumulo contentus, ex quibus, vel earum ratione de facili aliarum circumstantiarum efficaciam, consulens, vel iudex percipere poterit.

Quamvis autem conjecturis concurrentibus certa conclusio sit dotem confessam pro vera in omnibus etiam quoad tertii praedictum habendam esse, atamen quia conjectura praedictae praesumptivam, non autem necessariam probationem causant, hinc proinde concurrentibus contrariis probationibus, de dictis conjecturis nulla ratio habenda est, vel etiam contrariis praesumptionibus,

366 & conjecturis fraudis, & simulationis urgentibus, ut plene dec. 23. apud Merlin. de pignor. num. 3. & per tot. & alii passim absque controversia, quae sola est in dignoscenda conjecturarum insinuum colluctantium efficaciam, ac praeponderantiam, atque in ea, ut supra dictum fuit, est etiam impossibile certam uniformem normam dari posse, sed totum remittendum iudicis arbitrio, juxta individuum qualitates & circumstantias regulando.

Ex contrariis autem conjecturis, ac praesumptionibus sequentes uti frequentiores a Doctoribus ponderari solent, aliis non exclusis, quas, vel adhuc non excogitatas casus dabit, vel quas studiosius cum magis accurata diligentia, & maiori tempore copia abundans dedit perquirere, in quibus conjecturis dijudicandis habenda erit pariter regula aliis dicta ponderandis cas non singulariter, quia tam istae quam praecedentes uti singulares sunt debiles, ac suas habent exceptiones, sed unitim ex regula ut singula quae non profunt &c.

Prima vero, ac efficax, & frequentis omnium major resultat ab inverisimilitudine, quia scilicet dotans adeo pauper erat, quod si inverisimile potuisset tam brevi tempore summam confessam solvere, Gregor. dec. 178. Burat. dec. 108. n. 9. & 925. n. 3. Rot. dec. 123. apud Merlin. de pign. num. 7. & seq. late in sepe allegata Rom. dotis coram Corrado apud Salgad. dec. 722. & 23. ad quas in contingencia omnino recurendum est.

Secunda frequentior ubi vir confitens de tempore confessionis erat aere alieno gravatus, ita ut dempsit debitis et non remaneret quidquam disponendum, vel e contra depraempta dote remaneret non solvendo, Mant. d. tit. 20. numer. 57. Menoch. d. tit. praesump. 13. lib. 3. numer. 23. Gratian. d. decept. 362. numer. 21. & seq. d. de pign. 409. numer. 22. Fontanell. d. claus. 14. gl. unic. par. 1. n. 48. & seq. Boss. d. 10. num. 59. Burat. dec. 108. num. 7. ubi adden. & 93. lit. A. Rot. d. dec. 23. numer. 5. & seq. apud Merlin. de pign. & alia passim.

Quale autem, & quantum esse debeat res alienum, quarunt Menoch. Mant. Fontan. & alii, sed vera certa regula dari non potest, totumque pendet ex numero conjecturarum hinc inde certantium, quia dari potest casus, ut viro confitente existente decto, ac totaliter non idoneo propter urgentiam praesumptionum, quae pro veritate misissent, adhuc confessio attendatur, ut in specie in dict. Romana dotis coram Bichio apud Salgad. dec. 3. & dec. 217. part. 12. recent.

Item advertendum est istam conjecturam confiderari in ordine ad simulationem, vel fraudem ipsius dotis confessae, licet autem si summa confessata sit in effectu vera, sed continet fraudem ob licerum, vel aliam consequentiam ex dicta vera confessione resultantem, juxta casum dec. 9. Leon.

Tertia est si enunciatur plures solutiones de praeterito in notabili quantitate, de quibus non appareat quietantiam eo tempore factae, quoniam non est verisimile, ut summae notabiles absque quietantis fuerint solutae, Greg. d. dec. 188. n. 2. Rot. dec. 239. n. 6. par. 6. recent. & 239. n. 11. & seq. par. 4. tom. 2.

Quarta si pariter enunciatur plures partitae, quarum aliqua detegatur minus vera, quoniam mendax in uno praesumitur talis in omnibus, ex regula semel malus &c. Rot. in histerminis, dec. 160. n. 15.

Quinta si solutio facta sit antequam ejus dies cedat, quoniam anticipata solutio suspecta est, cum hodie rari sint qui tempore convento adimpleant promissa, Burat. dec. 108. n. 10. ubi adden. Boss. d. cap. 10. n. 162.

Sexta si confessio facta sit per instrumentum in quo commodanter de more regionis apponitur juramentum, quod sit ommissum, quoniam omne insolitum est suspicuum praesertim circa juramentum, quod si est solutum, ac omittitur praestat indicium mendacii, quod cum perjurio dici nolit Burat. dec. 108. n. 11.

Septima, si persona viri confitentis, & cui asseratur solutum, esset exterius minor, filius familias, pauper, vel aliis nota imprudente atque de dissipatione suspectus, ita ut non sit verisimile dotantem illi solvere voluisse summam confessam ita liberè, & imprudenter absque investimento, vel cautione, in dec. 35. in fin. & 239. n. 11. part. 6. rec. & in d. Romana dotis 21. Febr. 1650. Corrado, §. secundo ex qualitate, alias apud Salgad. dec. 22.

Octava, si conventum esse dotem solvi vinculatam, vel aliis investiti, deinde appareat soluta libera, adden. ad Burat. dec. 925. in fin. Rot. dicta dec. 23. numer. 9. apud Merlin.

Merlin. de pignor. ubi concordantes; licet enim disc. 45. dictum fuerit omissionem hujus cautela non tollere privilegium auct. res. qua, ubi aliis de veritate constat, tamen ubi de veritate dubitatur, considerabilis haec circumstantia videtur.

76 Nona si super confessionis falsitate iudicium criminale institutum tractatum sit quod falsi suspicio vigere dicatur, cum ad istum effectum suspicio falsitatis pro falsitate habeatur, ut in specie Rot. d. dec. 23. apud Merlin. de pignor. num. 11. & seq.

77 Decima, si confitens quamvis aere alieno non gravatus, de recenti crimen aliquod patriverit, vel magnum a se alienum contraxit, ut admittitur in allegatis dec. 84. & 148. part. 10. recent. cum aliis per Boss. dicto cap. 10. numer. 160. ubi obiectum removetur ex sola non applicatione ad factum.

78 Et tandem conferunt omnes aliae conjecturae quae supra deductae sunt in prima inspectione super puncto, an in dubio confessio etiam ante matrimonium censetur potius in fraudem, vel simulatam, quam sub spe futurae numerationis facta; sed ut praemis, neque ad istas restrictas est illarum numerus, neque istae semper itae sunt, aliquae siquidem rejectae leguntur in dicta dec. 148. part. 10. recent. & praeter istam octava super futuro investimento reprobata fuit in dicta Romana dotis 31. Januarii 1652. Bichio apud Salgad. dec. 3. alias 217. part. 11. recent. & prius iudicata fuit levis, dec. 24. num. 17. part. 7. recent. quia negligentia dotantis pacifentis de dicto investimento non debet mulieri praedictae, neque quod ad favorem, & cautelam est inducendum, retorquei debet in odium; idcirco non firmari potest pro certo, sed totum iudicandum ex facti qualitatibus, ex quibus eadem conjectura in uno casu admittenda sunt, in altero repudianda.

79 Fraus autem, vel simulatio in dubio non praesumitur, sed per allegatum est probanda, Mant. d. tit. 20. n. 36. Gratian. d. decept. 362. numer. 21. Fontanell. d. claus. 14. gl. unic. par. 1. n. 44. Barbol. 6. p. lib. 1. n. 39. & 40. atque in concursu conjecturarum, ac praesumptionum, si sunt aequales, attenduntur majores, ac ponderosiores, ut per Rot. dicta dec. 239. n. 4. recent. & dicta dec. 23. apud Merlin. de pignor. n. 19. in vers. sunt aequales, praevaleat illae quae faciunt pro veritate in exclusionem fraudis, vel simulationis, Gregor. d. dec. 6. n. 11. Rot. dec. 150. n. 20. p. 7. recent. quod tamen non videtur tutum, quoniam dum regula est contra confessionem, hinc proinde potius dicendum venit, ut aequalibus conjecturis invicem pugnantibus inter se destrudis, vel debilitatis summa sit regula jure suo tamquam ex remotione obtauli, ut supra est insinuatum, ac bene ponderatur in dicta Romana residui dotis 8. Junii 1654. Melio.

Quarta distinctio quae dicitur, aut versatur in casu quo confessio praetenditur fraudulenta, vel simulata, ita ut actus qui praetenditur sapiat delictum, & tunc quia hoc non praesumitur, neque pro eo stat regula, idcirco in dubio pro exclusione delicti; aut sumus in casu quo referatur confessio ad spem futurae numerationis, vel ad tacitam donationem, & quia tunc versatur in casu regula, quia nempe regulariter nuda confessio potius ad unam ex his qualitatibus quam ad veritatem in dubio est referenda, nec propterea crimen inde deducitur, idcirco in praesumptionum aequali pondere, videtur innutendum regulae.

78 Tertii interestatis de quibus in praesenti inspectione actum fuit, sunt ipsi viri consistentes creditores, cum quibus frequentius hujusmodi dispositiones contingunt, quos in duas classes distinguere oportet, una est anteriorum, qui nempe de tempore quo emanavit confessio iam erant creditores, sed ex confessione eis praedictatur, vel quia dos ex post facto confessata sumat initium a die promissionis praecedentis, vel quia ratione hypothecae, vel privilegii dotalis mulier eos vincat quamvis tempore anteriores, & altera est eorum qui post confessionem contraxerunt.

Quoad primos, intrant omnia praemissa; ut scilicet eis confessio dotis non praedictetur, atque pro veritate confessionis coadjuvanda fortiores desiderentur conjecturae, ac praesumptiones, cum in ordine ad istos fraudulentae confessiones soleant emanare; solenne distingui solet inter nitentes credito vero probato, vel confessato tantum, quasi quod creditores (solum confessionem eorum crediti habentes non habeant, neque possint eundem defectum quem ipsi patiuntur, dote obijcere, ut constat ex deductis per Covar. d. c. 7. n. 6. vers. ex praemissis, Mant. d. tit. 20. n. 45. tit. 27. ejusdem libri undecimi, n. 1. Magon. dec. Flor. 68. Fontan. d. claus. 14. gl. unic. par. 2. n. 62. intelligendo tamen de creditoribus

ex causa mutui, in quibus exceptio non numerata pecuniae intret, ac vicegeratiam praesumptio ut confessio sub spe futurae numerationis evanuerit, fecit autem si ex causa depositi, aut venditionis, vel alterius contractus, Covar. & Mant. locis cit.

Verum raro ad praxim deducibilis videtur ista confideratio; siquidem aut confessio sonat in fraudem, vel simulationem, & tunc vanum est de his quereere, cum ea non attendatur in praedictum ipsiusmet confitentis, multo minus creditorum, siue sint anteriores, siue posteriores, ac siue de illorum credito confiteri per probationes veras, siue per solam confessionem; aut vero confessio referatur ad praesumptam donationem, & pariter non potest obtinere creditoribus tunc existentibus, quia mulier agit de lucro; aut tandem referatur ad spem futurae numerationis, & tunc videtur dici posse quod in pari causa melior sit conditio dotis, cum supposito quod utriusque obftet exceptio non numeratae, quia nempe duret utrumque tempus opponendi, nam si respectu privati creditoris tempus est lapsum, hic habendus est pro vero creditore, neque conditio est aequalis.

Quo vero ad creditores post confessionem contrahentes, quamvis Mant. d. tit. 27. numer. 3. & Altop. conf. 33. in princ. l. 1. alios referentes videantur indistincte concludentem, ut quoties confessio probat veritatem in praedictum confitentis, eam quoque probat in praedictum creditorum qui postea contraxerunt, quia de tempore quo debi creditores evaserunt, jam bona viri communis debitoris erant affecta, atque mulieri vis quantum, atamen videtur pariter pro elatione veritatis dilucidatione ista distinguendum.

Aut sumus in casu fraudis, vel simulationis, & tunc neque posterioribus confessio praedictatur, Covar. d. tit. 27. numer. 7. Mant. locis cit. Menoch. dicta praesump. 12. lib. 3. numer. 31. idcirco haec differentia inter principalem, & creditores consideranda videtur, ut de illo fit dubium an fraudem, & propriam turpitudinem deducere valeat, de istis autem fit indubitatum.

Aut sumus in casu quo confessio censetur facta sub spe futurae numerationis, & tunc credentem ut quamvis posteriores admittantur ad dictam exceptionem opponendam, vel durante tempore, ex regula, ut creditor dicatur procurator sui debitoris, omniaque pro suo interesse possit opponere, quae debitori competunt, dummodo non agatur de rebus a pura animi facultate dependebis, vel tempore elapso ex alia conclusione ut creditoribus ex capite ignorantiae detur ea restitutio in integrum adversus dictum lapsum, quae difficilior ipsi principali conceditur.

Aut tandem versatur in casu quo referatur confessio ad praesumptam donationem de jure invalidam, atque non nisi pro mortem cum silentio unitam consummabilem, & tunc certe creditoribus quamvis posterioribus non praedictatur: licet enim hujusmodi confirmatio retrotrahatur ad certos effectus, non tamen retrahatur in praedictum eorum, quibus medio tempore vis quaeritur fuit, ita ut mulieris donatariae jus reguletur de tempore mortis, quo confirmatio sequitur, ut sunt notissima conclusiones, quas in his terminis notat Fontanell. d. claus. 14. gl. unic. par. 1. num. 73. sed si tacita donatio fit de jure valida ab initio, vel ob juramentum promissorium, juxta unam opinionem, vel ratione inaequalitatis, quia nempe a viro fene, vel ignobili, mulieri juveni, vel nobili &c. & tunc preservatum solum dicitur vis eorum creditorum, qui licet tempore posteriores, haberent tamen adversus privatum creditorem anteriorem potioritatem, vel etiam anterioritatem, quam non haberent adversus dotem, ut puta si in confessione dotis sonante in donationem non adesset hypotheca expressa, ac supponatur non posse praedictam tacitam competentem dote ex privilegio, quoniam haec non est dos, juxta modum confessionem contrahentes vincant mulierem dotentem, qui solum tacitam habent, remaneant ita praeservati a privilegio l. assiduis, c. qui prior. per quod excluderentur si ageretur de vero credito dotali.

Item mutans in refectionem, vel conservationem, vel empionem praeter anterioribus quibuscumque, juxta tertios l. interdum, ff. qui prior. & l. licet, c. eod. sed non praeservat dote anteriori, ad textum s. bis confessiones, auct. de aequalit. dotis cum concordat per Covar. variat. lib. 1. c. 7. numer. 21. Gratian. d. decept. 257. numer. 3. Amaref. 3. numer. 27.